Autor Guste Santini
Utorak, 12 Rujan 2000 12:51

Jutarnji list od 11. rujna na naslovnoj stranici obavještava svoje čitaoce: "Od danas uvoz namirnica ograničena na jedan kilogram". Slijedećeg dana, 12. rujna, vrši istraživanja i objavljuje: **"90,6% građana protiv novih vladinih mjera"**. I ostali će dnevnici, a vjerojatno i tjednici posvetiti maksimalnu pažnju donesenim mjerama. Građani mogu računati na podršku oporbe, dok će i poneki član šestorke negodujući pokušati dobiti na popularnosti. Predstavnici potrošača i sindikata ističu da su mjere pogrešne i da su udar na najsiromašnije.
Ono što je najznačajnije i što je, čini nam se, građane šokiralo jest ograničenje koje nije postojalo niti u vrijeme rata.

Da posjetimo, reakcija građana se odnosi na novi naputak po kojem je dopušten uvoz slijedećih roba: kilogram kave, kilogram deterdženta, kilogram šećera, litra ulja, kilogram konditorskih proizvoda, kilogram voća i povrća, kilogram mlijeka i mliječnih proizvoda, kilogram mesa i mesnih prerađevina i litra bezalkoholnih pića svih vrsta.

Interesi su u pitanju i stoga je normalno da će se o spomenutim mjerama voditi nesmiljena rasprava. Da li su mjere dobre i potrebite zavisi od točke promatranja. Ono što nije dobro jest izostanak preciznog obrazloženja Vlade zbog čega je navedene mjere uvela, odnosno koji se učinci očekuju od novih mjera. Ovako spekulacije postaju za neke argumentacija kojoj se mora vjerovati, dok za druge upravo ti isti argumenti su samo izbjegavanja odgovora na temeljne probleme.

Početak nesuglasica je svakako u validnosti odgovora kako je moguće da se uvedu restrikcije kada je Hrvatska još pred nekoliko godina bila ekonomsko čudo. Što se to toliko dramatično promjenilo da je Vlada posegnula za ovako rigoroznom mjerom? Da li i koliko će se povećati fiskalni prihodi uvedenim mjerama i jesu li uopće mjere donesene iz fiskalnih razloga? Koliko će se smanjiti uvoz kontigentiranih proizvoda i hoće li, stoga, povećana potražnja na domaćem tržištu imati učinka na povećanje proizvodnje i/ili zaposlenost?

Odgovr na iznesena pitanja će nam Vlada sigurno vrlo brzo argumentirano iznijeti.

Moj komentar donesenih mjera započinje ocjenom Programa stabilizacije iz 1993. godine, odnosno 1994. godine kada se je trebao dinamizirati privredni razvoj, a nije, i na taj način restrukturirati privreda. To je izostalo i bilo supstituirano uvozom, kroz zaduženje i prodaju obiteljskog srebra, što je učinilo raspoloživi društveni proizvod relevantno većim. Pri tome su uvezene robe imale funkciju stabilizatora cijena. Realna inflacija koja nas nije nikad napustila jednostavno je potisnuta. Promjene počinju 1998. godine uvođenjem poreza na dodanu vrijednost što nije iskorišteno za sanaciju državnih financija već su povećana prava pojedinim korisnicima proračuna. Tako se je još više povećala razlika između instituciionalno utvrđenih prava i materijalnih mogućnosti zemlje. Od 1998. godine cijene proizvođača rastu i ne pokazuju znakove smirenja. Pri tome cijene na malo ne reagiraju prema očekivanjima jer se povećane cijene i dalje supstituiraju uvezenim robama. Sada kada je raskorak tako velik između proizvođačkih cijena i cijena na malo uvedeno ograničenje predstavljat će pritisak na rast maloprodajnih cijena i time na povećanje inflacije. Centralna banka će reagirati,

vjerojatno, restriktivnom politikom što će dramatizirati stanje likvidnosti općenito (uz moguće multiplikatore restriktivna politika bi mogla izazvati ozbiljane poteškoće cjelokupnoj reprodukciji nadajmo se da se to ipak neće dogoditi).

Koliko god donesene mjere bile usmjerene protiv interesa građana sa nižim dohotkom, valja reći da nam se to čini ipak samo gašenjem požara koji ozbiljno izbija na cijelom nizu odnosa u procesu reprodukcije. Povećanje subvencija iznad planiranih u 2000. godini i na taj način pokušaj gašenja požara pokazao se nedjelotvornim, što je i bilo za očekivati.

Rješenje treba tražiti u pravcu djelovanja svih instrumenata na stranu ponude, dakle, na povećanje proizvodnje i zaposelnosti i radikalno smanjiti fisklanu presiju kako bi privreda u što kraćem vremenu povećala svoju konkurentnost.

Primjer pozitivnog odnosa prema brodogradnji koja je samo pred nekoliko mjeseci bila gotovo "osuđena" na propast predstavlja novo promišljanje kako valja upravljati privredom. Pri tome, **tr eba istaći da će problemi vezani uz agrarni kompleks biti daleko složeniji od problema koji su prisutni u brodogradnji.**
Podsjetimo da se kontigentirano ograničenje uvoza upravo odnosi na prehrambeni kompleks koji je tolike godine bio zapostavljen. Kao što znamo nekontrolirani uvoz je doveo tu nekada važnu privrednu granu u stečaj. Ovo drugim rječima znači da će se, pored ograničenja u uvozu, država morati značajnije angažirati, kako bi se agrarni kompleks "izvukao" iz stečaja. Ovo se neće ni lako, ni jednostavno, ni brzo ostvariti a neće biti ni jeftino.

Vršeći i sam anketu među prijateljima većina mjeru ocjenjuje marginalnom i tek je uz vrlo mnogo uvjeta podržavaju. Nadam se da nisu u pravu jer bi zaustavljanje na ovim mjerama zapravo donijelo više štete nego koristi. Vladimir Švertfajer je najbliže potrebitom kad je rekao: **" Ovo je početak borbe za bolju i učinkovitiju gospodarsku Hrvatsku u kojoj će se moći ostvariti više socijalne pravde nego što je to bilo do sada. Na žalost, cijenu ćemo morati platiti za krivo učinjene poteze."**
Vlado je u pravu. Jednom se mora početi mjenjati sebe uvažavajući okruženje u kojem živimo.

Rješenje svih rješenja je: **"URADIŠE SVEGA BIŠE UŠTEDIŠE JOŠ I VIŠE"**